

In tegenstelling tot de landelijke tendens, is het aantal weidevogels op praktijk- en weidevogelcentrum Nij Bosma Zathe (Fr) in drie jaar tijd met bijna de helft toegenomen. De proefboerderij onderzoekt hoe moderne melkveehouderij gecombineerd kan worden met het stimuleren van weidevogels op haar percelen.

Aantal weidevogels stijgt op Nij Bosma Zathe

Door Durk Durksz en Johannes Postma (Nij Bosma Zathe)

Is moderne melkveehouderij te combineren met het 'houden' van weidevogels. Welke maatregelen zijn nodig en wat moet je juist niet doen? Weidevogelcentrum Nij Bosma Zathe heeft

diverse mogelijkheden onderzocht. Zo worden meerdere maatregelen toegepast: maaien in mozaïekpatroon, perceelsranden laten staan als vluchtstrook voor jonge kuikens, ruime vluchtheuvels om de nesten maaien, intensief samenwerken met de vrijwilligers van de Bond van Friese Vogelwachten (BFVW) en duidelijke

afspraken maken met de loonwerker over het maaien. Ook is het hoge waterpeil rondom 6 hectare SAN-land (agrarisch natuurbeheer, met uitgestelde maaidatum) een onderdeel van het succes.

Vrijwilligers nodig

De medewerking van de vrijwilligers van de BFVW is absoluut bepalend voor het succes. De arbeid op een boerenbedrijf is zodanig hard nodig dat er veel te weinig tijd overblijft voor een adequaat weidevogelbeheer. Samen met de vrijwilligers worden de vogelpaartjes opgespoord en

MEER WEIDVOGELS

Vanuit een kijkhut worden de vogelpaartjes geteld; de vluchtstroken in het gras bieden jonge kuikens bescherming; met zakken op palen worden de vogelgezinnen uit het te maaien perceel 'gejaagd'.

Foto's: Nij Bosma Zathe

Nij Bosma Zathe is in 2000 op de huidige locatie gestart als proefboerderij. Op 101 hectare wordt een quotum van bijna 1,5 miljoen kilogram volgemolken, met circa 170 melkkoeien met bijbehorend jongvee. Van de 88 hectare grasland ligt 28 hectare in SAN (Agrarisch natuurbeheer, met uitgestelde maaidatum). Daarnaast wordt op 5 hectare onderzoek verricht naar het foerageergedrag van de grutto. Rondom 6 hectare SAN-land wordt het waterpeil kunstmatig op hoog peil (circa 10 cm onder maaiveld) gehouden met een spinnenkopmolen (beheerd door een vrijwillige molenaar).

de nesten gemarkeerd. „Zonder de inzet van vrijwilligers kunnen we beslist niet. Zij zijn bereid om hun vrije tijd in te zetten om weidevogelnesten op te sporen. Wij zouden dat met onze werktijden als boer er nooit zo intensief bij kunnen doen”, aldus Johannes Postma bedrijfsboer en vogelliefhebber op Nij Bosma Zathe.

Maaïen in mozaïek

Op 28 hectare wordt ‘uitgesteld maaibeheer’ toegepast: voor meerdere percelen geldt een maai-datum vanaf 23 mei met verplicht voorweiden en op één perceel mag pas gemaaid worden vanaf 22 juni. Alle percelen mogen wel worden bemest. Dit wordt met beleid en met mate gedaan. Met beleid, want in het voorjaar wordt er niet bemest, anders wordt de eerste snede nog zwaarder dan nu al het geval is.

Ook de gangbare graslandpercelen worden niet in één keer gemaaid, maar in drie trappen. Hierbij worden de percelen zoveel mogelijk om en om gemaaid. Dit blijkt succesvol. Uit onderzoek van het Weidevogelmeetnet Friesland, blijkt dat de gruttogezinnen kort gras mijden en zich verplaatsen naar percelen met een graslengte van 18 tot 20 cm.

Perceelranden en vluchtheuvels

„Om de nesten bij het maaien te sparen, laten we ruim gras om de nesten staan. Het streven is circa 50 tot 75 vierkante meter rondom het nest niet te maaien.” Deze vluchtheuvels zijn een bescherming voor de nesten met eieren. De perceelranden met langer gras zijn een prima vluchtplaats voor de jonge vogels die het nest al verlaten hebben. Deze zijn circa 5 meter breed. Het gras wordt overwegend gemaaid door de loonwerker. Er is met hem en vooral met de bestuurder van de maaitrekker overlegd over het sparen van nesten. Dit is ook een essentieel onderdeel van weidevogelbeheer. De loonwerker

heeft afgelopen voorjaar ook zijn ogen de kost gegeven en meegekeken tijdens het maaien. Dat heeft zeker een paar nesten gespaard. Goed overleg vooraf en aangeven dat het sparen van nesten je wat waard is, levert een paar extra meekijkende ogen op.

Plastic zakken

Het lange gras dat gemaaid moet worden, is een prima schuilplaats voor de jonge vogels. Het is dus zaak de dieren voor het maaien uit het lange gras te krijgen. Op Nij Bosma Zathe worden een halve dag voor het maaien plastic zakken aan stokken in het land geplaatst. De oudervogels schrikken daarvan en zoeken hun heil in een nabijgelegen perceel. Door hun ouderroep lokken ze de jongen mee en is de kans op doodmaaien een stuk kleiner. Let er wel op dat de plastic zakken niet te vroeg in het perceel geplaatst worden, want de vogels wennen er snel aan. Meer dan een dag tevoren is te vroeg.

Conclusie

Melkveehouderij gaat prima samen met weidevogels. Daarvoor is echter wel de wil en de inzet nodig van de veehouder. Maar dat alleen is niet voldoende. Mozaïekmaaien, uitgesteld maai-datum, inzet van vrijwilligers en vluchtstroken geven weidevogels de kans om te overleven. De boer moet daarvoor maatregelen nemen, die een vergoeding opleveren in de vorm van SAN of nestvergoeding. Goed overleg met de loonwerker en de vrijwilliger is een vereiste om tot een goed resultaat te komen.

Tabel 1: aantal gevonden nesten bij Nij Bosma Zathe

Soort	2003	2004	2005
Kievit	25	34	31
Grutto	20	25	30
Tureluur	8	7	11
Scholekster	17	24	24
Graspieper	0	4	3
Leeuwerik	4	4	0
Slobeend	1	1	4
Kuifeend	3	4	4
Bergeend	3	1	1
Gele kwikstaart	0	1	1

Meer wormen bij vaste mest

Voor het Interregproject Farmers For Nature is door het ecologische onderzoeksbureau Altenburg en Wymenga onderzoek gedaan naar verschillende bemestingsmethoden en de relatie met het voedselaanbod voor weidevogels.

Uit de voorlopige resultaten blijkt onder meer dat bij bemesting met vaste rundermest het aantal wormen hoger is dan bij zoden- en sleepvoetbemesting met dunne runderdrijfmest. Deze wormen zijn echter gemiddeld wel lichter van gewicht. Later dit jaar komen de volledige resultaten beschikbaar. In 2006 zal verder worden gekeken naar de effecten van beweiding (verschillende vormen) op de weidevogelstand.

